

همی بابا

برای معماران
فلیپ هرناوندز

ترجمه:

شادی عزیزی
استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

شارین شیرمحمدیان

هومی بابا

برای معماران

فلیپ هرناندز

ترجمه:

شادی عزیزی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

شارین شیرمحمدیان

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

Hernández, Felipe, 1971

ارناندس، فلیپ، ۱۹۷۱- م.
هومى بابا برای معماران/فلیپ هراندز؛ ترجمه شادی عزیزى، شارین شیرمحمدیان.
مشهد: کتابکده کسرى، ۱۴۰۲.

۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۵۸-۹

۱۴۸ ص.
شابک:

Bhabha for architects.

وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی:
یادداشت: کتابنامه.

Bhabha, Homi K.

موضوع: بابا، هومی کی، ۱۹۴۹- م.

Architecture -- Philosophy

موضوع: معماری -- فلسفه

شناسه افزوده: عزیزى، شادی، ۱۳۵۵ -، مترجم
شناسه افزوده: شیرمحمدیان، شارین، مترجم

B5۱۳۴

رده بندی کنگره:

۷۲۰/۱

رده بندی دیویی:

۹۲۰۶۷۱۴

شماره کتابشناسی ملی:

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

هومى بابا برای معماران

فلیپ هراندز

ترجمه: شادی عزیزى - شارین شیرمحمدیان

ویراستار: محدثه اعزازی

طرح جلد: محمد ابراهیمی

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۲

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۵۸-۹

انتشارات: کتابکده کسرى

نشانی: مشهد، فلسطین ۱۴ پلاک ۱۰ تلفن: ۰۵۱ ۳۷۶۷۰۰۱۹

وبسایت و فروشگاه اینترنتی: www.kasrapublishing.ir

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسرى محفوظ است. هرگونه تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه کاغذی و دیجیتال و... از تمام یا بخشی از کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

فهرست

پیش‌گفتار مترجم | ۵

فصل ۱: مقدمه | ۹

زمینه نظری بابا | ۱۷
نظریه پسااستعمار | ۲۳
بابا و معماری | ۲۷
برنامه این کتاب | ۳۰

فصل ۲: ترجمه | ۳۵

والتر بنیامین و «وظیفه مترجم» | ۳۷
ترجمه در کار بابا | ۴۲

فصل ۳: دوسوگرایی | ۵۱

دوسوگرایی پسااستعمار | ۵۴
دوسوگرایی تاریخ معماری | ۶۲

فصل ۴: پیوند خوردگی | ۶۹

پیوند خوردگی [از منظر] بابا | ۷۱
انتقادات پیوند خوردگی | ۸۴
پیوند خوردگی به عنوان یک فرم در معماری | ۸۹
بازنمایی معماری غیرغربی | ۹۴

فصل ۵: فضای سوم

۱۰۱

نظریه پردازی فضای سوم | ۱۰۲

فضایی سازی فضای سوم | ۱۰۵

فضای سوم و معماری | ۱۰۸

فصل ۶: پداگوژی و پرفورماتیو

۱۱۳

تفاوت فرهنگی و عاملیت اقلیت ها | ۱۱۴

ملت و ایده های ملی گرایی | ۱۱۸

نقد بابا از ملت | ۱۲۱

زیر سؤال بردن دوگانگی در تاریخ شهرهای استعماری | ۱۲۹

زمانمندی پرفورماتیو شهرهای معاصر | ۱۳۳

معماری و پرفورماتیو | ۱۳۵

نتیجه گیری | ۱۴۳

پیش‌گفتار مترجمان

در طول تاریخ، تأثیر فلسفه‌ی غربی بر اندیشه معماران غربی و غیرغربی غیرقابل انکار است. این تأثیر را می‌توان حتی در اندیشه‌های افلاطون ردیابی نمود که از «ساختن جهان» سخن گفته و به استعاره‌ی ساختن و نقش‌تفکر معمارانه در یونان باستان اشاره داشته است. پس از آن، در قرون وسطی خداوند به عنوان معمار بزرگ هستی شناخته شد و تفکر خدامحور در همه‌ی ابعاد معماری غربی نمایان گردید. با شروع عصر روشنگری، کانت فیلسوف برجسته این عصر، ساختن و فکر کردن را با یکدیگر مرتبط ساخت. در واقع کانت دیدگاه عمده‌ی فلسفی خود را با استعاره‌ای معمارانه بنیان نهاد. در قرن ۱۹، نیچه با شک نسبت به متافیزیک غربی، این تفکر را شالوده‌شکنی کرد. پس از او، فیلسوفانی همچون هایدگر، فوکو، دلوز و دریدا بنیان تفکر نیچه را با دیدگاه‌های مختلف گسترش دادند. معماران مختلفی نیز از اندیشه‌های این فلاسفه در آثار خود بهره بردند، برای مثال می‌توان به نوربرگ شولتز اشاره کرد که پدیدارشناسی هایدگر را به ادبیات معماری وارد ساخت. آیزنمن و چومی نیز در دهه ۱۹۸۰ از اندیشه‌های دریدا در آثار خود بهره بردند و در قالب دیکانستراکتیویسم سعی نمودند تا ساختار اندیشه و نظم محوری‌ای که بر جهان ما تحمیل شده را تغییر دهند. همچنین می‌توان به اندیشه‌ی دلوز و گاتاری اشاره کرد که آیزنمن برای اولین بار آنها را وارد معماری نمود و باعث پیدایش معماری فولدینگ در آمریکا شد.

از طرفی تأثیر فلسفه‌ی غربی بر اندیشه معماران معاصر ایرانی نیز به طور مستقیم یا غیرمستقیم مشهود است، شاید دلیل این امر اساساً توجه و گرایش ایرانیان به غرب و متفکران آن و همچنین ترجمه و نشر آثار ایشان در مقایسه با اندیشه‌های غیرغربی و متفکران غیرغربی باشد.

ادبیات پسااستعمار از جمله نحله‌های فکری است که با نقد مطالعات شرق‌شناسی

در دانشگاه‌های غربی آغاز شد. این حوزه از پژوهش با نظریات پست مدرن، فمینیست، انتقادی و پسااستراتگرای ریشه‌های مشترکی دارد. پیوند مشترک نظریات نام برده شده در نقد مبانی فلسفی اندیشه معاصر مدرن غربی می‌باشد که زمینه‌ای مناسب برای بروز نگرش‌ها و افکار نوین فراهم آورده است.

متفکرانی از جمله فرانتس فانون، ادوارد سعید و گیاتری اسپیواک به موضوع معماری در کشورهای مستعمره پرداخته‌اند؛ اما هومی بابا، متفکر هندی تبار مقیم ایالات متحده آمریکا، با استفاده از مفاهیمی مانند فضا و قیاس‌های معمارانه‌ای که در این کتاب به آنها اشاره شده است، از سایر متفکران این حوزه متمایز گردیده است. نگاه بابا به فرهنگ، نگاهی متشکل از موضوعات مختلف مانند تاریخ، گروه‌های اجتماعی، وابستگی طبقاتی و ... است، که با استفاده از آنها پیوندی جدید میان قلمرو معماری و مفاهیم خارج از قلمرو دانش آن ایجاد کرده است. این کتاب با تمرکز بر اصلی‌ترین کتاب هومی بابا، با عنوان موقعیت فرهنگ مفاهیم مهم پسااستعمار مانند ترجمه، دوسوگرایی، پیوند خوردگی، فضای سوم، پداگوژی و پرفورماتيو را در ۶ فصل شرح می‌دهد.

دکتر فیلیپ هراندز، اولین آمریکایی لاتینی است که به عنوان معمار و مدیر مرکز مطالعات آمریکای لاتین در دانشگاه کمبریج منصوب گردیده است. بیشتر مطالعات او در زمینه‌ی تئوری و تاریخ معماری و شهرسازی در آمریکای لاتین و جهان در حال توسعه می‌باشد. از آن جایی که در میان گرایش‌های مختلف فلسفی، معماران به حوزه‌هایی همچون ادبیات پسااستعمار ارجاعاتی حداقلی دارند، از این روی، تألیف این کتاب تلاشی ارزشمند در جهت پیوند میان گفتمان معماری و تفکر پسااستعماری است.

اهمیت ترجمه این اثر به زبان فارسی به این دلیل است که بسیاری از سیاست‌های زمان استعمار، امروزه همچنان می‌توانند بر روی مسائل مختلف کشورهای سابقاً مستعمره و کشورهای دور از مرکز تأثیرگذار باشند. به نظر می‌رسد واژه پسااستعمار می‌تواند اذهان را به سوی دوره‌ای دور و فراموش شده در تاریخ منحرف سازد، در حالی که بسیاری از سیاست‌های زمان استعمار، امروزه همچنان بر روی مسائل مختلف کشورهای سابقاً مستعمره و کشورهای دور از مرکز تأثیرگذار است. لذا ترجمه این اثر در راستای آگاهی از مفاهیم این دوره می‌تواند موجب عدم تداوم هژمونی غرب در زمینه‌های مختلف از جمله معماری گردد. مطالعه این کتاب به خوانندگان کمک می‌کند تا با درک تئوری‌ها و انتقادات مطرح شده از سوی متفکر هندی، هومی بابا، به

بررسی معماری از جنبه‌های مختلف گفتمان استبدادی استعمار پردازند.

فصل ۱ (مقدمه کتاب) به شرح زندگی، شخصیت و زمینه نظری هومی بابا می‌پردازد. بابا به عنوان یک پارسی، از اقلیت‌های هندوستان است که به ایالات متحده مهاجرت کرده است. او یک پسا ساختارگراست، زیرا در همه مفاهیم خود که در پنج فصل پس از مقدمه آمده است، از برچیدن ساختارهای دوتایی تضاد اجتماعی حمایت می‌کند. وی در فصل ۲، از مفهوم «ترجمه» که توسط پسا ساختارگرایی همچون رولان بارت نیز استفاده شده است، برای واژگون ساختن جایگاه مؤلف و خواننده و قیاس آن با روابط استعمارگر و استعمارزده استفاده می‌کند. فصل ۳، به مفهوم «دوسوگرایی» برگرفته از آثار روانکاوانه ژاک لاکان، جولیا کریستوا و زیگموند فروید اشاره دارد. بابا با استفاده از نظریات ساختار شکنانه‌ی این افراد، هویت را به عنوان امری کامل و ثابت زیر سؤال می‌برد و آن را امری پویا و در حال تغییر معرفی می‌کند. این تعریف به بابا کمک می‌کند تا به رد و پذیرش هم‌زمان روابط استعمارگر و استعمارزده بپردازد. در فصل ۴ مفهوم «پیوند خوردگی» معرفی شده است. پیوند خوردگی به دگرگونی‌های ناشی از فرایندهای تعامل فرهنگی می‌پردازد و بر این نکته تأکید دارد که فرهنگ‌های پیوند خورده دیگر در سیستم‌های دوتایی تضاد طبقاتی قابل دسته‌بندی نمی‌باشند. فصل ۵، مفهوم «فضای سوم» را از اندیشه‌های هانری لوفور و ادوارد سو جا گرفته است. فضای سوم، جایی است که پیوند خوردگی در آن اتفاق می‌افتد. واژه سوم به این دلیل به کار رفته است که موجب برهم زدن تعادل ساختارهای دوتایی می‌گردد. در نهایت فصل ۶ به مفاهیم «پداگوژی» و «پرفورماتیو» اختصاص یافته است، بابا به عنوان یک منتقد ادبی، خوانشی ساختار شکن دارد زیرا متن را با مفروضات اساسی‌اش در تقابل قرار می‌دهد. او در این فصل، معماری را به عنوان یک روایت پداگوژی که بر اساس تاریخ خطی غرب شکل گرفته است، به چالش می‌کشد. این شیوه از ثبت تاریخ موجب شده است تا معماری که ابزار مهم استعمارگران برای تحمیل نظم جدید اجتماعی و سیاسی و کنترل استعمارزدگان است، بر اساس سیستم مرجع اروپایی نگاشته شود که فقط معماری‌هایی در آن ثبت می‌گردند که منطبق با سیستم مرجع باشند و شیوه‌های معماری مردم عادی، حاشیه فرهنگ‌ها، زاغه‌ها و سکونت‌گاه‌های غیررسمی به طور کامل حذف شوند.

امید است ترجمه این کتاب گامی مؤثر در جهت آشنایی خوانندگان با اندیشه‌های پسا استعمار و ارتباط آن با معماری برداشته باشد.

HOMI .K BHA BHA

For Architects

FELIPE HERNANDEZ

Translation: Shadi Azizi - Sharin ShirMohammadian

■ هومی بابا به عنوان یکی از برجسته‌ترین چهره‌های مطالعات پسااستعمار شناخته می‌شود؛ به همین دلیل تفکرات وی به عنوان ابزاری کارآمد برای تحلیل شیوه‌های معماری در کشورهای سابقاً مستعمره به ویژه در آفریقا، آسیا، خاورمیانه، آسیای جنوب شرقی و آمریکای لاتین استفاده می‌گردد. به نظر می‌رسد، تفسیر بابا از مفهوم «فضا» باعث جذابیت و توجه معماران و نظریه پردازان معماری به آثار او شده است.

این کتاب مقدماتی، با تمرکز بر مهم‌ترین کتاب بابا، تحت عنوان «موقعیت فرهنگ»، با مخاطب قراردادن معماران، نشان می‌دهد که چگونه نظریات هومی بابا می‌تواند نه تنها با معماری استعماری و پسااستعماری، بلکه به طور کلی با نظریات معماری ارتباط نزدیک برقرار می‌کند. ■

ISBN:978-622-6963-58-9

9

786226

963589

شهرسازی
معماری و
کتابخانه تخصصی هنر

اصالت و قیمت این کتاب فقط با هولوگرام اختصاصی «شهبانگه کسری» تأیید می‌شود.